

MAR / Joki-Pesola Maria

9.6.2020

Sähkömarkkinatoimikunnan kokous 2/2020

Aika 26.5.2020 klo 9.00 – 13.00

Paikka Teams-kokous

Osallistujat	Peter Fabritius	Valio Oy
	Hannu Jokinen	Hansen Technologies Finland Oy
	Marja Kaitaniemi	Neoen Renewables Finland Oy
	Tero Karhumäki	Kuoreveden Sähkö Oy
	Juha Keski-Karhu	Väre Energia Oy
	Elina Lehtomäki	Caruna Oy
	Tomi Pesonen	Metsä Group
	Ville Pesonen	Gasum Oy
	Jani Pulli	Pohjolan Voima Oyj
	Jan Segerstam	Empower Oyj
	Sebastian Sundberg, pj.	Fortum Oyj
	Ville Väre	Liikennevirta Oy
	Juha Hiekkala	Fingrid Oyj
	Maria Joki-Pesola, siht.	Fingrid Oyj
	Jani Piipponen	Fingrid Oyj
	Rami Saajoranta	Fingrid Oyj
	Asta Sihvonen-Punkka	Fingrid Oyj

MAR / Joki-Pesola Maria

9.6.2020

Käsiteltävät asia

1 Kokouksen avaus, asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.04 ja asialista hyväksyttiin.

2 Solutions-raportti 2020

Asta Sihvonen-Punkka kertoi kattavasti juuri julkaistun pohjoismaisen Solutions-raportin sisällöstä. Raportti on kolmas sarjassaan.

Raportti sisältää viisi pääteemaa

- Korkea siirtokapasiteetti ja luotettava käyttötoiminta
- Hajautettu joustavuus läheisen markkinatoimijayhteisön kautta
- Tasehallinta kohti uutta, tehokasta käyttötoimintaa
- Perustan luominen tulevaisuuden käyttötoimintaa
- Perustan luominen tulevaisuuden energijärjestelmälle
- Turvalliset, digitaaliset ja innovatiiviset työkalut

Yllä mainittujen kokonaisuuksien osalta on menossa useita selvityksiä, projekteja ja hankekokonaisuuksia. Liittyen siirtokapasiteetin laskentaan ja tarjoamiseen markkinoille, on käynnissä esimerkiksi flow-based -siirtokapasiteetin laskentamenetelmän kehittäminen ja tarjousaluejaon tarkastelu Pohjoismaissa. Viimeksi mainitussa erityisessä tarkastelussa on Ruotsissa Tukholman alue ja Norjan pohjoisosat. Toimikunnassa keskusteltiin eri intressitahojen yhteensovittamisesta ja hinta-alueita koskevasta kantaverkkoyhtiöiden päätöksenteosta.

Rakenteilla Kööpenhaminassa on pohjoismainen käytönsuunnitteluyksikkö RSC (Regional Security Coordinator), jonka muodostaminen omaksi kantaverkkoyhtiöiden omistamaksi yhtiöksi on parhaillaan käynnissä puhtaan energian paketin vaatimusten mukaisesti. Ensimmäiset versiot RSC:n palveluista ovat jo valmiit.

Joustoressseja koskien jokainen pohjoismainen kantaverkkoyhtiö on tehnyt tarkastelun omalta osaltaan. Menossa on useita pilottikokeiluja muun muassa 1 MW tarjouskoko säätösähkömarkkinoilla, itsenäiset aggregaattorit ja energiavarastot. Myös TSO-DSO yhteistyötä kehitetään sekä Datahuboja rakennetaan markkinoiden tarpeisiin.

Tasehallintaa kehitetään hankekokonaisuudessa (Nordic Balancing Model eli NBM), jossa rakennetaan uudet tasehallinnan työkalut, perustetaan pohjoismaisia markkina-alustoja, uudistetaan taseselvitys ja tasemalli sekä mahdollistetaan siirtyminen eurooppalaisille markkinoille.

Pohjoismaisittain tehdään yhteistä verkkosuunnittelua. Nordic Grid Development Plan on pitkän aikavälin strategista suunnittelua. Asta esitteli karttakuvan, jossa on kuvattuna

MAR / Joki-Pesola Maria

9.6.2020

toteutuneet, käynnissä tai suunnitteilla olevat sekä harkinnassa olevat uudet yhteydet. Markkinatoimikunnassa annettiin palautetta, että pohjoismainen yhteinen verkkosuunnittelu on erittäin positiivista ja tärkeää.

Toimikunta toivoi Solutions-raporttiin kokonaisuudessaan lisää konkretiaa. Lisäksi toimikunta kritisoi pohjoismaisessa yhteistyössä aikataulujen ylityksiä, jotka vaikuttavat markkinatoimijoihin. Asta kuvasi kokonaisuuksia hyvin kompleksisiksi ja välillä yhteisten ratkaisujen löytäminen on haastavaa. Nämä vaikuttavat aikataulutusta hankkeissa.

Sebastian Sundberg kertoi, että flow based -kapasiteetinlaskentamallin implementointiin liittyen Fortum, Vattenfall ja Energiföretagen tulevat lähettämään kirjeen regulaattoreille johtuen kehityshankkeen heikosta läpinäkyvyydestä markkinatoimijoille.

3 Pohjoismainen tariffivertailu

Rami Saajoranta esitteli pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden (Ruotsi, Norja, Suomi) kantaverkkotariffien vertailun tuloksia.

Selvitys on tehty, koska on haluttu ymmärtää, miten kantaverkkotariffit toimivat eri maissa ja vaikuttavat eri markkinatoimijoihin. ENTSO-E tekee kantaverkkoyhtiöiden välisiä vertailuja ja Suomi on ollut vertailussa aina edullisimpien joukossa. Viimeisessä vertailussa Suomi oli 3. halvin kaikilla kolmella jännitetasolla toimivien kantaverkkoyhtiöiden joukossa. Ruotsi on vertailussa eri kategoriassa, koska Ruotsissa 110 kV verkko ei kuulu kantaverkkoon.

Pohjoismainen vertailu on tehty kolmelle erilaiselle tyyppituottajalle ja tyyppikuluttajalle. Norjassa Statnett myöntää erityisalennuksia, joilla tuetaan pitkän huipunkäyttöajan kulutusta. Alennuksia on pienennetty viime vuosina. Hinnoittelun kokonaistaso on samaa luokkaa kuin Suomen kanssa. Statnett on investoinut ja investoi koko ajan mm. uusiin tasasähköyhteyksiin jotka aiheuttavat tariffiin korotuspaineita. Korotukset kohdistuvat kulutustariffiin, koska tuotantotariffi on jo EU:n asettamalla ylärajalla. Norjassa kulutustariffi koostuu energiakomponentista ja tehokomponentista.

Svenska Kraftnätin verkossa tariffin hintaerot ovat suuria johtuen pullonkaloista Keski-Ruotsissa. Komponentit ovat samat sekä tuotannolle että kulutukselle. SvK:lla on 156 kantaverkon liityntäpistettä ja tariffihinnat ovat erilaiset kussakin pisteessä. Pohjois-Ruotsissa tuotanto joutuu maksamaan ja kulutusta hyvitetään, kun taas etelässä tilanne on päinvastainen.

Toimikunnassa pohdittiin, miten hinnoittelu eroaa toimijalla, jolla on liittymispisteen takana sekä kulutusta että tuotantoa. Tulevaisuudessa myös tällainen esimerkki voitaisiin ottaa mukaan hintavertailuun.

Toimikunnassa pohdittiin myös tariffien vaikutuksia datakeskusten sijoittumiseen. Sähkön lisäksi tietoliikenne on komponentti, joka vaikuttaa sijoittumispäätöksiin. Segerstam totesi myös, että tulevaisuudessa yhä enemmän halutaan osallistua sektori-integraatioon.

Keskustelua herätti myös SvK:n aiempi strategia, jossa investointeja tehtiin hyvin vähän, ja investointivelka on tätä kautta päässyt kasvamaan. Ruotsissa tarvitaankin nyt sekä peruskunnossapitoa nykyisille yhteyksille, että uusinvestointeja.

MAR / Joki-Pesola Maria

9.6.2020

Verkkosuunnittelussa tuulivoiman voimakas kasvu on yllättänyt kaikki TSO:t. Ruotsissa painetta verkkosuunnittelun paremmalle strategialle lisää kasvanut sidosryhmien painostus. Todettiin myös, että teollisuuden sähköistyminen tulee vaikuttamaan paljon verkkosuunnitteluun ja verkkojen investointitarpeisiin kaikissa Pohjoismaissa.

4 Tasepalveluehtojen ja maksujen päivitys

Jani Piipponen kävi läpi vaihtoehtoja tasepalvelumaksujen uudistamisessa ja siihen liittyviä taustoja ja syitä.

Kaikki Pohjoismaat siirtyvät samanaikaisesti yhden taseen ja yhden hinnan malliin ensi vuonna. Tasemallia harmonisoidaan Euroopan laajuisesti. Uuden mallin myötä kaksihintatuotto poistuu hinnoittelurakenteesta. Se tarkoittaisi, että kulutuksen tasepalvelumaksut nousisivat suhteessa tuotannon maksuihin, jos nykyisellä jakomallilla jatkettaisiin. Tarkoitus on käydä keskustelu sidosryhmien kanssa ennen kuin lopullinen hinnoittelumalli päätetään. Toimikunta oli yksimielinen siitä, että kulutusta ja tuotantoa on kohdeltava kulurakenteessa tasapuolisesti.

Keskusteltiin tasepalvelun insentiiveistä. Tulisiko tasepalvelun kannustaa tasapainottamaan suomen tarjousalueen tasetta vai tasevastaavan omaa tasetta? Miten eri tasepalvelun tavoitteet vaikutta erilaisiin ja eri kokoiisiin tasevastaaviin? Keskustelua herätti myös oikeudenmukaisuus tilanteessa, jossa kustannuksia syntyy, vaikka toimija ei aiheuta tasepoikkeamaa tai jos yksi yksittäinen iso toimija aiheuttaa suuria reservikuluja kaikille.

Huolta herätti koko EU:ta koskeva päätös säätösähköhinnan hintakaton nostamisesta jatkossa 99.999 €/MWh. Esitettiin huoli siitä, että kustannusriskien hallinta luo uudenlaisia kalliita toimintamalleja ja esimerkiksi investoidaan omiin varavoimajärjestelmiin, ellei tasesähkön hintaheilahteluihin voi markkinaehtoisesti suojautua.

Juha Hiekkala kertoi, että Pohjoismaissakin joudutaan toteuttamaan EU:n päätökset lattia- ja kattohinnoista. Voimme lykätä käyttöön ottoa hieman, mutta uudet säädännöt tulevat vastaa myös Pohjoismaissa reservimarkkinoiden eurooppalaistuttua, arviolta vuonna 2023. Emme voi osallistua eurooppalaisille yhteismarkkinoille poimimalla vain meille mieluisat ratkaisut.

Toimikunnassa pyydettiin seuraavaan kokoukseen selvennys siitä mikä on tasepalvelun kulurakenne. Mikä osuus on kiinteitä kuluja mikä reservimarkkinoistasyntyviä kuluja, sekä reservihankinnan markkinamekanismeista ja toiminnasta.

5 Asiakas esittäytyy: Valio Oy

Kuulimme Peter Fabritiuksen esityksen Valio Oy:n toiminnasta ja toimintaympäristöstä sekä sähkömarkkinoiden vaikutuksista isoon elintarviketuottajaan, joka kuitenkin on pieni toimija sähkömarkkinoilla.

Valio toimii usealla paikkakunnalla Suomessa ja vie tuotteita muun muassa Eurooppaan (suurimpina Ruotsi ja Ranska) ja Kiinaan. Liikevaihto on 1,8 MRD euroa ja on merkittävä suomalainen työllistäjä.

MAR / Joki-Pesola Maria

9.6.2020

Valion tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Tavoite on haastava, mutta siihen pyritään muun muassa kouluttamalla maidontuottajia hiiliviljelijöiksi (tietynlainen viljelytapa) ja tekemällä rehuinnovaatioita jotka vaikuttavat vähentävästi lehmien metaanipäästöihin. Valio on tarkastellut ja vaikuttaa koko maitoketjun hiilipäästöihin eri toimenpitein.

Valio ei ole suuri energiankuluttaja esimerkiksi verrattuna metsäteollisuuteen. Valion energiakulutuksesta yli puolet on tuotettu biopolttoaineilla. Valion Viron tehdas käyttää palavakiveä, josta tavoite on päästä eroon.

Sähkömarkkinoilla Valio tekee itse sähkön hankintaa ja miettii suojauspolitiikkaa. Kulutusjousto on osallistuttu Seinäjoen tehtaalla, mutta pilotti todettiin kustannuksiltaan liian korkeaksi. Fabritius korosti, että sähkömarkkinoille ei voida kohdentaa paljon resursseja, koska liiketoiminnan ydin on elintarviketeollisuudessa.

Fabritius pohti sähkömarkkinoiden kustannustehokkuutta ja sitä onko hajautettu järjestelmä kuluttajan kannalta tehokkain ja halvin ja sitä kuinka paljon muutos aiheuttaa piilokustannuksia toimijoille.

6 Sähkömarkkinapalveluiden tavoitteet ja toimenpiteet

Edellisessä kokouksessa kesken jäänyttä keskustelua jatkettiin Fingridin sähkömarkkinapalveluiden tavoitteista ja toimenpiteistä.

Kommenttina toimikunnassa todettiin, että tehokas tiedonvaihto on oltava linjassa eurooppalaisen yhtenäisen markkinan kanssa. Fingridillä on sähkömarkkina-alaista tuleva velvollisuus kehittää sähkömarkkinoiden tiedonvaihtoa.

Datahubin viestintä sai positiivista palautetta ja sen toivottiin jatkuvan yhtä laadukkaana.

Laajaa keskustelua ei syntynyt ja todettiin, että toimikunnalle tuodaan edelleen jatkossa keskusteltavaksi palveluiden kehittämiseen liittyviä asioita.

7 Muut asiat

7.1 Intraday gate closure time 0 min. – kokemukset ja pilotin jatko

Viimeisen puolen vuoden aikana on testattu pilottia, jossa päivänsisäistä kaupankäyntiä on voinut tehdä käyttötunnin alkuun asti. Toistaiseksi kaupankäynti on tapahtunut Nord Poolissa, mutta jatkossa myös EPEX osallistuu pilottiin.

Toimikunta oli tyytyväinen, että Fingrid on mahdollistanut pilotin. Toimikunta piti tärkeänä, että sähkökauppaa voi käydä mahdollisimman lähelle käyttötunnin alkua ja että Fingrid jatkaisi pilottia tai vakinaistaisi sen. Toimikunta toivoi, että myös muut pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt mahdollistaisivat päivän sisäisen kaupan lähempänä käyttötunnin alkua kuin nykyisin.

Fingrid on kokenut pilotin tulokset omalta osaltaan positiivisiksi, eikä eräiden muiden kantaverkkoyhtiöiden esille tuomia huolia ole ilmaantunut. Fingrid kertoi

MAR / Joki-Pesola Maria

9.6.2020

keskustelewansa pilotin jatkosta vielä muiden pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden kanssa.

7.2 Avoin sähkömarkkinadata – jatkotoimenpiteet palvelun kehittämisessä

Fingrid on ryhtynyt toimenpiteisiin avoimen sähkömarkkinadata –palvelun saaman palautteen pohjalta. Näistä tullaan kuulemaan ja keskustelamaan seuraavassa kokouksessa.

8 Seuraava kokous

Seuraava kokous on 8.9. Kokouskutsut päivitetään Teams-linkillä ja kaikille uusille jäsenille lähetetään loppuvuoden kalenterikutsut.